

zoo. De steenbokken op den Piz Terza gedijen goed en ook de gemzen en edelherten vermeerderen zich „erfreulich”. Van de beren komen wij niets te hooren, wel van de arenden, want onder de uitgaven voor 1920 komt een post „Adlerschaden” voor ten bedrage van 250 francs. Deze wordt echter in 1921 niet herhaald. Ten slotte komt natuurlijk de aansporing voor het werven van leden, waaraan ik gaarne gehoor geef. Er gaan tegenwoordig veel Hollanders naar Zwitserland die zich verheugen aan de bosschen en de bloemen en het mag hun wel 2 francs per jaar of wat makkelijker is 50 francs ineens waard zijn, om de zekerheid te hebben, dat, wat er ook gebeure het rijke leven van de planten en dieren der Alpenwereld over groote uitgestrektheden zich onbelemmerd kan ontplooiën. De secretarispenningsmeester is nog altijd het kind van Cinuskel, de wakkere Dr. Stephan Brunies, Spitalgasse 1, Basel.

JAC. P. THIJSSSE.

Aan de Brandaris. — Van de Directie van den Landbouw ontvingen wij het rapport over de vogelbeweging aan den vuurtoren Brandaris op Terschelling gedurende het voorjaar van 1922. In Januari hebben geen vogels om den toren gevlogen. Februari zet in met leeuwerikken, lijsters, spreeuwen, scholeksters, meeuwen, strandloopers en roodkeelzeeduikers. Op 28 Februari komen de kluiten opdagen en dan volgen de goudplevieren (1 Maart) en kieviten (4 Maart). Op 27 Maart is er een vlucht van waterrallen, waarvan er twaalf tegen den toren sneuvelen. Midden April komen kleine zangvogels opdagen, den 15den komen zes fitisjes om het leven, later ook nog grauwe en zwartgrauwe vliegenvangertjes, rietzanger en tapuit. De grootste vlucht had plaats in den nacht van 2 op 3 April, bij Zuidwind en betrokken lucht. Toen hebben 3750 vogels gerust op de veiligheidsrekken aan den toren. In het geheel werden op en bij den toren nog 141 vogels dood gevonden.

T.

Vorderingen van de Zwarte Specht. — In de eerste plaats de mededeeling, dat ik gisteren (4 Juni) een broedende *zwarte specht* heb aangetroffen in een beukeboom op den z.g. *Plagdel* nabij Velp. (De *Plagdel* is een eenzaam stuk heide, omgeven door naaldbosschen en enkele zware beukebossen.) De toegang tot het nest — een opening van plm. 12 c.M. hoog en plm. 9 c.M. breed — bevindt zich plm. 2½ M. boven den bodem. De specht, die bij onze nadering (toevallig?) uit het nest vloog en daarin plm. 10 minuten later terugkeerde, was dof zwart en naar schatting, 45 c.M. lang. De kop was tot boven den snavel roodgekleurd; de oogen waren geel. Tijd van waarneming plm. 4 uur n.m. Heden heb ik het nest weer bezocht. Daar ik thans absoluut geen teken van leven zag of hoorde, meende ik, dat het door de een of andere oorzaak verlaten was. Ik ben toen tot bij den ingang geklommen, maar toen ik de diepte van 't nest wilde onderzoeken, vloog de vogel (wijfje of mannetje — dat heb ik niet kunnen constateeren) plotseling naar buiten. Daar ik te laag stond, om met de hand den bodem van 't nest te bereiken, heb ik het aantal eieren niet kunnen vaststellen; wel — door middel van mijn stok — de diepte: plm. 40 c.M. De tijd ontbrak mij, om te wachten, tot de vogel in zijn nest terugkeerde. De boschbodem aan den voet van den beuk, waarin de specht zijn nest had gehakt, is over een oppervlakte van een paar M². bedekt met kleine houtspaanders.

Dieren, 5 Juni '22.

S. ABRAMSZ.

Schatten van Drente. — Een uitgebreide *Trientalis vindplaats* nabij het Mantinger Zand in Drente. Er is nog een waar natuurmonument, hier in m'n omgeving, n.l. een deel der Mantinger bosschen, gelegen omstreeks halfweg de gehuchten Bruntinge en Mantinge (chromotopographische kaart 1 : 25000, blad. 223 : Balinge), ter grootte van plm. 10 H.A. Ik bezocht dit bosch dezen winter voor 't eerst, bij sneeuw, en werd getroffen door de prachtige hulstmuren, waardoor ik telkens weer omringd was als in een doolhof. De plantengroei van dit, zeker verbaasd oude, bosch (oorkonden zeggen dat de bosschen tusschen Bruntinge, Garninge, Balinge en Mantinge tot de alleroudste, uit de volksoverlevering bekende Drentsche wouden behooren) bestaat in hoofdzaak uit: hulst (dikke stammen), berk, eik, lijsterbes, Rhamnus, Esp, Geldersche roos, vogelkers, jeneverbes (prachtige oude groepen), een heel enkele beuk en den, terwijl de adelaarsvaren er wild doorheen groeit,

in gezelschap van braam, roos en kamperfoelie. Op den boschbodem vallen op: blauwe- en roode boschbes, dalkruid, salomonszegel, klimop, grootbloemige sterremuur en last not least in groote menigte *Trientalis europaea*, de zevenster, dat zeldzame Primulaceetje, dat vooral in Drente nogal eens wordt gevonden. De oppervlakte, door dit laatste plantje algemeen begroeid, schat ik voorloopig op 4 à 5 H. A.; de vindplaats kan zich echter nog verder, de Mantinger kant op, uitstrekken. Behalve 7-sterren, vond ik ook vele exemplaren met 4, 5, 6 en 8 kroonslippen, alsmede planten met 3 en 4 bloemen. Mooi waren de lange onderaardsche kruiporganen te volgen, van 't vorige en van dit jaar. In een paar jaar moet de plant makkelijk een meter verder kunnen komen. Ik vernam dat het Mantinger-Zand is aangekocht door de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten, maar mij komt het voor, dat dit boschcomplex, dat zeker ten ondergang gedoemd is, nog meer waard is, beschermd te worden, ten 1e omdat 's winters, tegen Kerstmis, wagonladingen beshulst uit dit bosch worden weggesleept, waarbij de prachtige hulsten danig worden gekortwiekt en ten 2e omdat de schapen er vaak in verzeild raken en alles plat trappen, wat anders zoo typisch voor dit oerboschje is, b.v. de geweldig hooge adelaarsvarens, die hier een boomvarenvegetatie imiteeren tusschen de hulsten.

Aan vogels nam ik in dit bosch en in de directe omgeving (veenheide) broedend waar: kraai, ekster, gaai, wielewaal, kneu, vink, geelgors, veldleeuwerik, boompieper, graspieper, gele kwikstaart, grauwe klauwier, grauwe vliegenvanger (aan boerderijen), Tjiftjaf, Fitis, tuinfluiter, grasmusch, braamsluiper, zwartkopje, merel, groote lijster (volgens mededeeling), kramsvogel (Hanweld en Wijster, jongen thans reeds uitgevlogen), zanglijster, nachtegaal, roodborst, gekraagde roodstaart, tapuit, paapje, roodborsttapuit, bastaardnachtegal, winterkoning, groene specht, ransuil, torenvalk, boschduif, tortel, patrijs, kwartel (volgens mededeeling), korhoen, scholekster, kievit, watersnip, kemp-hanen (alleen gezien) tureluur, Grutto, wulp, kokmeeuw, zwarte stern, wilde eend en winter-taling (volgens mededeeling).

De gedachte: natuurmonument kwam direct bij m'n eerste bezoek al op, maar nu de *Trientalis* hier zoo volop groeit en bloeit, en dat in verband met de historische mededeelingen, geloof ik goed te doen met te wijzen op dit plekje ondergaande Drentsche oer-natuur.

Goodyera repens groeit op een vindplaats van plm. $\frac{1}{2}$ A. ten N. van „Kremlong" bij Hoozevee, in de bosschen van den heer 's Jacobs van Staverden. In deze bosschen vond ik ook een interessante fungi groep, n.l. *Cordyceps ophioglossoides* op *Elaphomyces* spec. (de hertentruffel). Hiervan heb ik meerdere exemplaren geconserveerd en gedroogd. Tusschen 't mycelium van *Cordyceps* bevonden zich talrijke eikenworteltjes. Zou iemand mij kunnen mededeelen of hier een geval is van symbiose en parasitisme, n.l. sclerotium vorming op *Elaphomyces* en tegelijkertijd mykorrhiza op de eikenwortel? — Ook zijn prachtige lichenen in deze bosschen te vinden, b.v. lange ex. van *Usnea barbata* en *Bryopogon jubatum* (baardmossen).

Wijster (Dr.)

W. BEIJERINCK.

Alarm voor een luchtaanval. — Van een aardig staaltje van den waarschuwingdienst tegen vijandelijke vliegers bij de vogels was ik vanmorgen getuige. 't Was op een plek, waar elken morgen brood voor de musschen gestrooid wordt, en zoo waren er dan ook een twintigtal dezer vogels bijeen. Daar het geen kruimels waren, maar stukjes brood, begrijpt men, dat het een gekijf en gescheld was als van een troep straatjongens, terwijl de een den ander de buit betwistte. Maar op eens werd mijn aandacht getrokken door een mannetje, dat in een eigenaardige houding zat te piepen, de vleugels iets neerhangend, de borstveertjes opgezet, de kop teruggetrokken en geheel op zij gebogen. En warempel — de anderen hielden plotseling op met hun geruzie en getjilp, en zitten ook met den kop op zij, die op den grond zoowel als die op een schutting, net alsof ze met hun eene oog ergens naar kijken. En onwillekeurig richt ik ook mijn oogen naar de schitterend blauwe lucht; ik moet mijne oogen beschaduwden met de hand, zoo fel is 't zonlicht. Ofschoon ik zeer scherp zie, ontdek ik pas na lang zoeken het gevaar: 't is een sperwer, die als een kleine ééndekker heel hoog in de lucht zweeft, dan weer even stilstaat en eindelijk ver-